

Конспект уроку № 222

Українська поезія. Тарас Шевченко «Заповіт»

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode222

Вступ

Вітаю! Це Анна Огойко і подкаст «Уроки української» — подкаст для всіх, хто вивчає і любить українську мову.

Минулого разу ми розпочали нову серію на подкасті — «Українська поезія». Це будуть епізоди, у яких я повільно читаю та **аналізую** одні з найкращих **віршів** українською мовою — вірші, які **перегукуються** з різними цінностями українців.

Минулого разу такою цінністю була свобода, а сьогодні у центрі нашого епізоду — **боротьба**, і найбільш **знаковий**, най-найважливіший поет в українській історії — Тарас Шевченко.

Чесно кажучи, мені було **досить** важко обрати один вірш Шевченка з багатьох, але я вирішила взяти один не дуже великий вірш, але який є одним з найпопулярніших і з найбільш **знаних** серед українців.

Цей вірш не лише є важливим літературним твором, твором, який **закликає** до боротьби, він також показує нам, наскільки важливою є **особистість** Тараса Шевченка для українців — це вірш «Заповіт» Тараса Шевченка.

До речі, у нас є повний епізод про Тараса Шевченка як **видатну** особистість в українській історії — це [епізод №156](#). Ви можете його знайти у своїй програмі для подкастів (шукайте «Шевченко») або на нашому сайті, на сторінці ukrainianlessons.com/episode156. Там ви можете послухати або **переслухати** коротку біографію Тараса Шевченка.

А сьогодні я хочу згадати лише невеличку **передісторію** написання вірша «Заповіт».

Отже, вірш написаний Шевченком у 1845 році. Тоді, восени, Шевченко сильно **захворів** на **запалення легень**. На той час це була серйозна хвороба, яка могла закінчитись **летально**.

аналізувати — to analyze (*imperfective*)

вірш — poem

перегукуватися — to echo (*imperfective*)

боротьба — struggle

знаковий — iconic, definitive

досить — enough, quite

знаний — famous

закликати — to encourage (*imperfective*)

особистість — personality

видатний — prominent

переслухати — to relisten (*perfective*)

передісторія — backstory

захворіти — to become ill (*perfective*)

запалення легень — pneumonia, inflammation of the lungs

летально — lethally

Конспект уроку №222

Українська поезія. Тарас Шевченко «Заповіт»

Тому, коли Шевченку ставало **дедалі** гірше і гірше, він написав вірш, який почав словами «*як умру, то поховайте*». Очевидно, що він був готовий до **смерті** і хотів написати останній вірш.

Цікаво, що цю поезію Шевченко написав у день Різдва, 25 грудня 1845 року. Фактично цей вірш став його **заповітом**.

Заповіт — це певний документ або певні **вказівки** щодо того, що робити після смерті людини. Часто члени родини пишуть заповіт, щоб дати знати, що вони хочуть, щоб сталося після їхньої смерті.

Ось такий заповіт створив і Шевченко. Але це було насправді **задовго** до його смерті, оскільки, на щастя, він **поборов хворобу** і йому стало краще.

Шевченко **одужав** і прожив ще до 1861 року, але ось цей вірш став знаковим для його **творчості** і також для історії України, оскільки зараз усі в Україні знають його слова: «*Вставайте, кайдани порвіте*».

Також цей вірш завершує період творчості Шевченка, який називається «Три літа». Це були три роки продуктивної творчості Шевченка; тоді він написав багато своїх **шедеврів**, і цей вірш — «Заповіт» — завершує цей період.

Отже, це була така невеличка передісторія написання «Заповіту». А зараз пропоную вам словничок зі словами, які **варто** повторити перед тим, як послухати вірш.

Слухайте і повторюйте! Почнімо!

дедалі — more and more, further

смерть — death

вказівка — instruction, guideline

задовго — long before

побороти — to overcome (*perfective*)

хвороба — illness

одужати — to recover (from illness) (*perfective*)

творчість — creative work

шедевр — masterpiece

варто — worth

Словничок

заповіт	testament, will
умёрти, вмёрти	to die
поховáти	to bury
могіла	grave
лані = поля	fields
широкопóлий	wide, which takes a lot of space
крúча = скéля	cliff
ревті	to roar
ревúчий	roaring
кров	blood
ворóжий	enemy's
покінути	to leave
лінути, полінути	to fly (poetic); to flow
молітися	to pray
кайдáни	shackles, metal rings connected with chain
рвáти, порвáти	to tear
окропіти	to bedrop, to sprinkle
пом'яну́ти	to remember the dead
незлі́й	not bad, kind
ті́хий	quiet

 Вірш

Тарас Шевченко

Заповіт

Як **умру**, то **поховайте**
Мене на **могилі**,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб **лани** **широкополі**,
І Дніпро, і **кручі**
Було видно, було чути,
Як **реве** **ревучий**.

Як понесе з України
У синєє море
Кров **ворожу**... отоді я
І лани, і гори —
Все **покину** і **полину**
До самого бога
Молитися... А до того —
Я не знаю бога.

Поховайте та вставайте.
Кайдани **порвіте**
І вражою злою кров'ю
Волю **окропіте**.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій
Не забудьте **пом'янути**
Незлим **тихим** словом.

Українська поезія. Тарас Шевченко «Заповіт»

На початку Шевченко дає **чітку інструкцію**, що робити після його смерті (принаймні це його побажання): «Як умру, то поховайте мене на могилі».

«Як умру» — це «коли я умру», «коли я помру». Ми **вживаємо** часто «як» замість «коли». «Як умру» — **майбутній час**, «коли я умру» або «коли я помру».

Як умру, то поховайте

Мене на могилі,

Серед степу широкого.

«Серед», «посеред», десь у **степу**, «на Вкраїні милій». Вкраїна, Вкраїна — це Україна.

Пам'ятаєте закони **милословності**? Ми говорили про них в попередніх епізодах — це коли ми вживаємо «у» або «в» **залежно від** звучання.

Так-от, ці закони поширюються і на назву «Україна», правда **переважно** тільки в поезії або в літературі. Часто автори кажуть «Вкраїна» замість «Україна».

«На Вкраїні милій» — ось так гарно Шевченко каже про Україну: «моя мила Україна», «мила Вкраїна».

Як умру, то поховайте

Мене на могилі,

Серед степу широкого,

На Вкраїні милій.

Далі:

Щоб лани широкополі,

І Дніпро, і кручі

Було видно.

«Щоб було видно» — «So that I could see». Щоб було видно. Так само як англійською мовою, українською ми вживаємо «**щоб**» з **минулим часом**, щоб **позначати побажання**.

Щоб було видно «лани широкополі» (тобто широкі **поля**), «і Дніпро» (це найбільша **річка** України, це символ України),

чіткий — clear, concise

інструкція — instruction

вживати, вжити — to use

(imperfective, perfective)

майбутній час — future tense

степ — steppe

(grassland plains without closed forests)

милословність — euphony

залежно від — depending on

переважно — usually, predominantly

минулий час — past tense

позначати, позначити — to mark, to express
(imperfective, perfective)

побажання — wish

поле — field

річка — river

«і кручі» (кручі над Дніпром — це такі, можна сказати, **скелі**, невеликі гори над річкою). Кручі.

скеля — cliff, rock

І щоб «було чути, як реве ревучий». Знову ж таки, це — Дніпро, Дніпро ревучий. Тут без іменника, «ревучий» — це «the roaring one». Так, той, що реве — «ревучий».

Шевченко хоче, щоб йому було чути, як реве або **шумить** Дніпро:

шуміти — to make noise (*imperfective*)

Щоб лани широкополі,

І Дніпро, і кручі,

Було видно, було чути,

Як реве ревучий.

Наступна **строфа**: «Як понесе з України у синєє море».

строфа — strophe

«Синєє море» — стара форма для «синє».

«З України у синєє море кров ворожу», — знову ж таки, тут Дніпро «понесе з України у синєє море кров ворожу», тобто кров **ворога**.

ворог — enemy

«Як понесе з України у синєє море кров ворожу», тобто коли Дніпро понесе кров ворога до моря, «*отоді я і лани, і гори — все покину*».

Тоді Шевченко покине лани, покине гори «і *полину до самого бога молитися*».

Полину, тобто **полечу**, полину (це таке **поетичне** слово) до самого Бога, аж до Бога молитися.

полетіти — to fly (*perfective*)

поетичний — poetic

А до того (і перед цим) «я не знаю бога» — тобто до того, як буде **пролита** кров ворога (ми знаємо, про якого ворога йдеться, — це російська імперська політика), Шевченко не знає Бога, не **вірить** у Бога, поки не буде пролита кров ворога.

проліти — to spill (*perfective*)

вірити — to believe (*imperfective*)

Як понесе з України

У синєє море

Кров ворожу... отоді я

І лани, і гори —

Все покину і полину

До самого бога

Молитися... А до того —

Я не знаю бога.

Отже, тут **інтенсивність** вірша **наростає**, збільшується, і далі звучить **звернення** до українців і **заклик** до боротьби:

«*Поховайте і вставайте, кайдани порвіте*».

Кайдани — це символ **рабства**; Шевченко закликає вставати і кайдани порвати.

«*І вражою злою кров'ю волю окропіте*».

«*Вражий*» — це старе слово до «*ворожий*». Ворожою кров'ю треба окропити, тобто **посвятити волю**. Лише кров ворога може надати українцям **свободу**.

Поховайте та вставайте.

Кайдани порвіте

І вражою злою кров'ю

Волю окропіте.

І далі: «*І мене (тобто Шевченка) в сім'ї великій, в сім'ї вольній, новій не забудьте пом'янути (тобто **згадати**) незлим, тихим словом*».

«Згадати» з **орудним відмінком** — (чим?) згадати «*незлим, тихим словом*».

Пом'янути когось — це згадати когось після його смерті, **вшанувати** пам'ять про **загиблу** людину — пом'янути.

І мене в сім'ї великій,

*В сім'ї **вольній**, новій*

Не забудьте пом'янути

Незлим тихим словом.

Як бачите, це короткий, але **сильний** вірш-**монолог**, який складається з кількох чітких частин.

Перша частина — Шевченко каже свій заповіт, де його поховати після смерті: на милій Україні. Це такий гарний, **спокійний** опис **пейзажу**.

Далі Шевченко говорить, за якої умови він **відійде** до Бога, повірить навіть у Бога: тільки коли «*кров ворожа*» піде Дніпром, тобто коли українці поборють ворога. А ворог — це, **очевидно**,

інтенсивність — intensity

наростати — to increase, to accumulate
(*imperfective*)

звернення — address

заклик — call, appeal

рабство — slavery

посвятити — to consecrate (*perfective*)

воля = свобода — freedom

згадувати, згадати — to mention
(*imperfective, perfective*)

орудний відмінок — instrumental case

вшановувати, вшанувати — to honor
(*imperfective, perfective*)

загиблий — dead, deceased

вольний — free (*outdated*)

сильний — strong

монолог — monologue

спокійний — calm

пейзаж — scenery

відійти — to go, to leave

очевидно — obviously, evidently

Російська імперія.

Далі звучить сильний заклик до боротьби, заклик вставати, кайдани порвати й окропити нашу волю, свободу кров'ю ворога. Це, як ніколи, актуальні зараз слова.

І **насамкінець** Шевченко каже згадати про нього у новій, вільній Україні. І тут він **висловлює** віру, що це обов'язково **станеться**.

Тараса Шевченка часто називають **пророком**, тобто людиною, яка **спрогнозувала** майбутнє України і **надихнула** українців на боротьбу. Але, мабуть, довгий час ми не розуміли повністю його віршів.

Зараз, коли почалась і досі триває **брутальна війна** Росії проти України, ми по-справжньому розуміємо **кожнісіньке** слово Шевченка. Він настільки точно описує **сучасну** реальність, що в це іноді важко повірити.

Ось цей заклик — «*Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте*» — ці слова, мабуть, підтримують і надихають **бійців Збройних Сил України**.

Ці слова дають нам чітке розуміння, чому і за що треба боротися: за Україну, за свободу, за нашу велику, вільну сім'ю.

Дивовижно ще й те, що у «Заповіті» Шевченко спрогнозував навіть свою **славу**, тобто те, що люди будуть його **поважати** і пам'ятати, те, що люди будуть його згадувати «*незлим, тихим словом*», і так сталося насправді. Це геніально.

До речі, українці повністю виконали «Заповіт» Шевченка. Хоча він помер у **Петербурзі** у 1861 році, спочатку його там поховали, а потім, через кілька місяців, **тіло** Шевченка **перепоховали**, тобто забрали з Петербурга і перевезли до України — спочатку до Києва, а потім у **містечко** Канів на **Черкащині**.

І там Шевченка поховали на **Чернечій** горі, над Дніпром — так, як і **заповів** Тарас. Це гарне, **мальовниче** місце, там є різні музеї, це місце варто відвідати — рекомендуємо вам це зробити.

А тепер слухайте і повторюйте за мною вірш!

насамкінець — finally
висловлювати, висловити — to express
(imperfective, perfective)
ставатися, статися — to happen
(imperfective, perfective)
пророк — prophet
спрогнозувати — to predict (perfective)
надихати, надихнути — to inspire
(imperfective, perfective)
брутальний — brutal
війна — war
кожнісінький — every (diminutive)
сучасний — modern
боєць, бійці — fighter, soldier
(singular, plural)
Збройні Сили України —
Armed Forces of Ukraine

дивовижно — amazingly
слава — glory, fame
поважати — to respect (imperfective)

Петербург — Petersburg
тіло — body
перепоховати — to rebury
містечко — town
Черкащина — Cherkasy region
чернечий — monastic
заповідати, заповісти — to bequeath
(imperfective, perfective)
мальовничий — picturesque

Словничок (з прикладами)

заповіт • Заповіт — це певний документ або певні вказівки щодо того, що робити після смерті людини. • Фактично цей вірш став заповітом Шевченка.	testament, will • A will is a specific document or specific instructions about what should be done after a person dies. • In fact, this poem became Shevchenko's testament.
умирати, умерти = вмирати, умерти • Як умру́, то поховайте мене на могилі. • Шевченко вмер у Петербурзі у 1861 році. • Надія вмирає останньою.	to die (imperfective, perfective) • When I die, bury me in a grave. • Shevchenko died in Petersburg in 1861. • Hope dies last.
ховати, поховати • Поховайте та вставайте, кайдани порвіте. • Поета поховали в Каневі на Чернечій горі.	to bury (imperfective, perfective) • Bury and get up, break the shackles. • The poet was buried in Kaniv on Monastic Mountain.
могила • На могілі Шевченка завжди багато квітів. • Археологи знайшли могілу відомого воєначальника.	grave • There are always a lot of flowers on Shevchenko's grave. • Archaeologists found the grave of a famous military leader.
лані = поля • Щоб лані широкополі, і Дніпро, і кручі було видно. • На ланях (полях) пасеться худоба.	fields • So that the wide fields, the Dnipro, and the cliffs could be seen. • Livestock graze on the fields.
широкопільний • Щоб було видно лані широкополі. • Широкопільний капелюх закриває її обличчя.	wide, which takes a lot of space • So that the wide fields could be seen. • A wide-brimmed hat covers her face.

крύча = скéля - Щоб лані широкопóлі, і Дніпрó, і крύчі булó відно. - Крýчі над Дніпрóм — це такі, мóжна сказа́ти, скéлі, невеликі гóри над річкою.	cliff, rock - So that the wide fields, the Dnipro, and the cliffs could be seen. Cliffs over the Dnipro are, one might say, rocks, small mountains above the river.
ревті ревúчий - Булó відно, булó чу́ти, як ревé ревúчий. - Шевче́нко хóче, щоб йому́ булó чу́ти, як ревé або́ шуміть Дніпрó.	to roar roaring - You could see, you could hear the roaring roar. - Shevchenko wants to hear the Dnipro roar or make noise.
кров - Як понесé з Украї́ни у синéе мо́ре кров воро́жу... - Шевче́нко не зна́є Бо́га, не ві́рить у Бо́га, по́ки не бу́де пролі́та кров во́рога.	blood - How the blood of the enemy will be carried from Ukraine to the blue sea... - Shevchenko does not know God, does not believe in God until the blood of the enemy is shed.
воро́жий - Дніпрó «понесé з Украї́ни у синéе мо́ре кров воро́жу», то́бто кров во́рога. Воро́жою кро́в'ю тре́ба окропи́ти, то́бто посвяти́ти во́лю.	enemy's, hostile - The Dnipro «will carry the enemy's blood from Ukraine to the blue sea», that is, the blood of the enemy. - Freedom must be sprinkled, that is, consecrated by the enemy's blood.
покида́ти, поки́нути - Все поки́ну і поли́ну до само́го бо́га моли́тися... - Будь ла́ска, не покида́й мене́!	to leave (imperfective, perfective) - I will leave everything and fly to God himself to pray... - Please don't leave me!
ли́нути, поли́нути - Все поки́ну і поли́ну до само́го бо́га моли́тися... - Могу́тній птах поли́нув у ві́рїй.	to fly (poetic); to flow (imperfective, perfective) - I will leave everything and fly to God himself to pray... - The mighty bird flew into the whirlwind.

МОЛІТИСЯ, ПОМОЛІТИСЯ • Я молюся за перемогу України. • Віряни молілися разом зі священником.	to pray (imperfective, perfective) • I pray for the victory of Ukraine. • The faithful were praying together with the priest.
кайдани • Поховайте та вставайте, кайдани порвіть! • Кайдани — це символ рабства.	shackles, metal rings connected with a chain • Bury and get up, tear the shackles! • Shackles are a symbol of slavery.
рвати, порвати • Поховайте та вставайте, кайдани порвіть! • Він порвав записку на шматки. • Бабуся рве бур'ян на городі.	to tear (imperfective, perfective) • Bury and get up, tear the shackles! • He tore the note into pieces. • Grandma tears weeds in the garden.
окропити • І вражою злою кров'ю волю окропіте. • Отець благословив їх і окропив водою.	to bedrop, to sprinkle (perfective) • And bedrop freedom with the enemy's evil blood. • The father blessed them and sprinkled them with water.
пом'янути • І мене в сім'ї великій, в сім'ї вільній, новій, не забудьте пом'янути. • Давайте пом'янімо наших захисників, що загинули за Україну.	to remember, to honor the dead (perfective) • And in a big family, in a free, new family, don't forget to honor me. • Let's honor (= commemorate) our defenders who died for Ukraine.
незлий • Не забудьте пом'янути незлим тихим словом. • Був він людиною незлою та оптимістичною.	not bad, kind, gentle • Do not forget to mention with a gentle, quiet word. • He was a kind and optimistic person.

тіхий - У регіоні ніч була тіхою, але зранку була кількогодінна повітряна тривога. - Ми мешкаємо в тіхому, провінційному місті.	quiet - The night was quiet in the region, but there was an air alert for several hours in the morning. - We live in a quiet, provincial town.
--	---

Завершення

На завершення порекомендую вам кілька творів Шевченка, про які я теж хотіла б **записати** епізоди, але не цього разу.

Це невеликий вірш «[Мені однаково](#)» і, такого трохи більшого формату, поема «[Кавказ](#)» — знову ж таки, **пророчий** твір про брутальну політику Російської імперії.

А з простіших віршів пропоную вам також **ідилічний** віршик про літо в українському селі — це «[Садок вишневий коло хати](#)».

Ці вірші, а також багато інших творів Шевченка ви можете легко знайти в аудіоформаті, що буде чудово для вашої практики.

Я залишу посилання на сторінці епізоду: ukrainianlessons.com/episode222. Там ви також зможете дізнатися більше про преміум-підписку та наші конспекти уроків.

А завершити цей епізод я хочу словами Шевченка з іншого твору, з «Кавказу»: «Борітеся — поборете» («Fight and you will win»).

Боріться за Україну, де б ви не були. Боріться **донатом**, **протестом** чи підтримкою українців у їхній боротьбі за **справедливість**.

Борітеся — поборете! Слава Україні! Героям слава!

записувати, записати — to record
(imperfective, perfective)

пророчий — prophetic

ідилічний — idyllic

донат — donation (colloquial)

протест — protest

справедливість — justice

 Вправи

1

Прочитавши й послухавши вірш Т. Шевченка «Заповіт», вставте пропущені слова:

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед 1. _____ широкого,
На 2. _____ милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і 3. _____
Було видно, було чути,
Як реве 4. _____.

Як понесе з України
У синєє море
5. _____ ворожу... отоді я
І лани, і гори —
Все покину і 6. _____
До самого бога
7. _____... А до того —
Я не знаю бога.

Поховайте та 8. _____.
9. _____ порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, 10. _____
Не забудьте пом'янути
Незлим 11. _____ словом.

2

Підберіть антоніми до прикметників зі списку:

1. _____ широкополий	А живий
2. _____ тихий	Б спокійний
3. _____ незлий	В розлогий
4. _____ порваний	Г лихий
5. _____ ворожий	Ґ ніжний
6. _____ умерлий	Д гучний
7. _____ вільний	Е цілий
8. _____ видатний	Є залежний
9. _____ ревучий	Ж новітній
10. _____ брутальний	З миттєвий
11. _____ сучасний	И пересічний, посередній
12. _____ мальовничий	І дружній
13. _____ вічний	Ї вузький
14. _____ застарілий	Й давній
15. _____ лаконічний	К негарний

3

Виберіть правильну форму дієслова:

покидати чи **покинути**? (минулий час, інфінітив)

1. Минулого року засновники без пояснення _____ компанію.
2. У воєнний час більшості чоловікам заборонено _____ країну.

відчувати чи **відчути**? (теперішній час, минулий час)

3. Чи часто ви _____ хвилювання перед виступами?
4. Населення _____ масштаби економічної кризи.

ховати чи **поховати**? (теперішній час, минулий час)

5. Більшість українців _____ померлих за християнськими звичаями.
6. Мою двоюрідну бабусю _____ кілька днів тому.

вшановувати чи **вшанувати**? (інфінітив, теперішній час)

7. Запрошуємо у Національний художній музей, щоб _____ Василя Кричевського та його творчість.
8. Тараса Шевченка _____ по всьому світу — існує цілих 1384 пам'ятники поету!

очолювати чи **очолити**? (теперішній час, минулий час)

9. Хто _____ цьогорічні рейтинги у виборах на посаду президента?
10. Богдан Хмельницький _____ Військо Запорозьке для протидії Речі Посполитій.

вживати чи **вжити**? (інфінітив, теперішній час)

11. Як правильно _____ вираз «Борітеся — поборете» у цьому реченні?
12. Ми вже рік не _____ алкоголю, кави, чаю та шоколаду.

умирати (вмирати) чи умерти (вмерти)? (теперішній час, минулий час)

- 13.** На превеликий жаль, тисячі українських героїв _____ у жорстокій боротьбі з російським агресором.
- 14.** Григорій Сковорода _____ у 1794 році; на хресті над його могилою, на прохання самого Сковороди, написано: «Світ ловив мене, та не впіймав...».

4

Перекладіть українською мовою:

- 1.** From this cliff (rock), we can see picturesque landscapes.

- 2.** In his will, the poet asked to be buried in Kyiv, but it is not known where his grave is.

- 3.** The prisoner was waiting for the court's decision in shackles.

- 4.** Wow, we can hear how Dnipro roars from our house!

Відповіді на вправи

1

1. степу	5. Кров	9. Кайдани
2. Вкраїні	6. долину	10. новий
3. кручі	7. Молитися	11. тихим
4. ревучий	8. вставляйте	

2

1. Ї	6. А	11. Й
2. Д	7. Є	12. К
3. Г	8. И	13. З
4. Е	9. Б	14. Ж
5. І	10. Ґ	15. В

3

1. покинули	6. поховали	11. вжити
2. покидати	7. вшанувати	12. вживаємо
3. відчуваєте	8. вшановують	13. умирають
4. відчуло	9. очолює	14. вмер
5. ховають	10. очолив	

4

1. З цієї кручі (скелі) нам видно мальовничі краєвиди.
2. У заповіті поет просив поховати його у Києві, але не відомо, де знаходиться його могила.
3. В'язень чекає (очікує) рішення суду в кайданах.
4. Ого, ми можемо чути, як реве Дніпро, з нашого будинку!

